

Vnímanie, Vedomie

Mgr. Tereza Knejzlíková

***perception, sensation, attention, awareness,
consciousness, sense, cognition, feeling,
awakeness, vigilance...***

Vedomie

Míra bdělosti a schopnosti přijímat podněty, uvědomovat si je a reagovat na ně. vědomí je bazální funkcí, která umožňuje vznik ostatních psychických projevů, jako je vnímání, myšlení, prožívání atd. pro stav bdělosti je nezbytné fungování mnoha mozkových struktur a jejich spojení.

Kvalitativní poruchy vědomí:

- **somnolence**
- **sopor**
- **kóma**

Kvantitativní poruchy vědomí

Somnolence: je stav snížené bdělosti, omezené pozornosti a pohotovosti reagovat.

Sopor: je stav, kdy lze člověka probudit jen obtížně, pouze intenzivním opakovaným podnětem, a na kratší dobu, poté opět usíná. tento stav může vzniknout např. jako následek úrazu či intoxikace

Kóma: je stav bezvědomí, kdy vyhasínají základní reflexy, jedince nelze probudit ani silným podnětem. Hloubka bezvědomí se hodnotí neurologickým vyšetřením. Může jít např. o důsledek závažného úrazu spojeného se zhmožděním mozku.

Kvalitativní poruchy vědomí

Kvalitativní poruchy vědomí jsou charakteristické zachováním bdělosti spojenou s poruchou některých psychických funkcí.

Delirium: stav zmatenosti, vzniká na bázi organického poškození mozku.

Projevuje se narušením pozornosti, vnímání a uvažování, nemocný je dezorientován i ve vlastních prožitcích, mohou se objevit halucinace.

Psychomotorická aktivita bývá změněná, může být zvýšená (pacient je neklidný), nebo snižena (pacient je utlumený).

Mráкотný stav: (obnubilace) je charakteristický náhlým začátkem a náhlým koncem. průběh bývá různý, nemocný může být aktivní, ale i strnulý. je dezorientován, své chování nekontroluje a ani si je nepamatuje.

Pozornost

Pozornost lze charakterizovat jako zaměřenost vědomí.

Poruchy pozornosti specifické:

Se projevují neschopností přiměřené **koncentrace** na určitý podnět, resp. aktivitu, která by trvala dostatečně dlouhou dobu. Tato porucha je jedním z typických příznaků různých organických postižení CNS.

- Obvykle mívá charakter **hypoprosexie** (omezené kapacity pozornosti). Tato varianta se objevuje např. u lidí trpících depresí nebo u počínajících demencí.
- **Hyperprosexie** je chorobné zvýšení, nepřiměřené intenzivní zaměření pozornosti.

Poruchy vnímání

Prostřednictvím vnímání člověk poznává svět kolem sebe, diferencuje známé a neznámé podněty a situace, a na základě těchto informací se ve svém prostředí i sám v sobě orientuje. Vnímání je spojeno s rozeznáváním percipovaných podnětů na základě minulé zkušenosti.

Iluze: je zkreslený vjem, který je vyvolán skutečným podnětem, ale plně mu neodpovídá. Např. člověk je přesvědčen, že pohybující se stín stromu je útočník, který jej ohrožuje. Iluze nemusí být projevem psychické poruchy, může se objevit i u zcela zdravých jedinců.

Halucinace: je závažnou poruchou vnímání. Jsou to klamné vjemy, vznikající nezávislé na vnějším podnětu, o jehož reálnosti je subjekt nevývratně přesvědčen. Mohou mít různý obsah, jsou to např. hlasy, které nemocnému něco přikazují či zakazují, mohou to být vize mnohých různých bytostí, ale i kožní pocity.

Poruchy vnímání

Poruchy gnóze neboli poznávací patří mezi projevy organického postižení. Je pro ně typická neschopnost rozeznávat či identifikovat podněty určitého druhu navzdory nepoškozeným periférním funkcím.

- **prozopagnózie** - porucha rozpoznávání tváří (narušení specifické oblasti Gyrus fusiformis)

Co teď s tím???

„míra bdělosti a schopnosti přijímat podněty„

„zaměřenost vědomí„

„vnímáním člověk poznává svět kolem sebe i sebe„

„být bdělý, být pozorný, vnímat, cítit, nepřehlížet, být tady a teď„

Vývoj vědomí, vývoj Já a self

Přicházíme-li na svět s **vědomím ve smyslu bdělosti**, začne-li se na tomto pozadí doslova od porodu **vyvíjet vědomí ve zmysle poznávání** (“uvědomuji si, vím, že něco vidím, slyším, pamatuji si, že něco bolí...”) pak **sebeuvědomění** (uvědomuji si, že si uvědomuji, že něco vidím...) se na podkladě vývoje poznávacích funkcí a emotivity začne vyvíjet ešte později, přibližně mezi 2-4. rokem. Teprve kolem 4. roku života mají děti vyvinuto vědomí **“já”** nebo jiství čili sebeuvědomování. Vývoj sebeuvědomování pak podobně, jako vývoj poznávacích funkcí a emotivity pokračuje přinejmenším do konce dospívání, poté vývoj pomaleji nebo rychleji pokračuje celý další život.

Sebepercepce

Sebeuvědomění

- vnímám vlastní potřeby
- chovám se podle toho, co potřebuji
- chovám se podle toho, co chci a nechci

Hierarchie potřeb

Maslowova pyramida potřeb

Inspirace z knihy a inscenace Čtyři dohody

Diskusní téma: *„Lidé, kteří neustále za něčím pospíchají, jejichž pozornost je neustále zaměřená na budoucí cíle a pro něž je těžké soustředit se na přítomnost a být v kontaktu s okolním světem, mají neustále zapnutou amygdalu ve stavu ohrožení.“*